

Participatiewet in Balans

Meer dan een wijziging in wet en regelgeving

| De 4 Ballen van Verandering

1. Waarom?

De aanleiding en de dieperliggende oorzaak van de transitie.

2. Wat?

De verschuiving in sturingsfilosofie: van rechtmatigheid naar effect.

3 & 4. Hoe & Wie

Het proces en de cultuur

De Boodschappenaffaire

Aanleiding

Een tas met boodschappen werd hét symbool in de media.

De Echte Oorzaak

De doorgeslagen erfenis van New Public Management

| Sterke Verkokering

Fragmentatie van de Dienstverlening

De focus op bedrijfsmatige prestaties leidde tot 'kokers'.

De inwoner werd niet langer als één mens gezien, maar opgeknipt in procesonderdelen waar de afzonderlijke afdelingen voor aan de lat stonden. De mens werd een nummer.

| Sturen op het BUIG-budget

Bedrijfsmatige optimalisatie

De opdracht was helder: houd de kosten zo laag mogelijk. Twee knoppen:

 Knop A: Uitstroom naar arbeid

 Knop B: Handhaving

| Het Risico bij de Burger

Buiten het Malletje

Zeker toen de re-integratiebudgetten krompen, verschoof de focus naar groepen met direct effect op het bijstandsvolume.

Alles wat niet in de standaard mal paste—zoals gokken, marginale zelfstandigen of onduidelijke stortingen—werd direct een handhavingsrisico dat bij de burger werd neergelegd.

Deel II: Het Wat

De intrede van de Menselijke Maat

| Maatwerk ≠ Menselijke Maat

Maatwerk = Het Middel

Gericht op de casus. Je kunt iemand wettelijk perfect 'op maat' herhaaldelijk 100% korten als diegene niet meewerkt. Ook dat is maatwerk...

Menselijke Maat = Het Doel

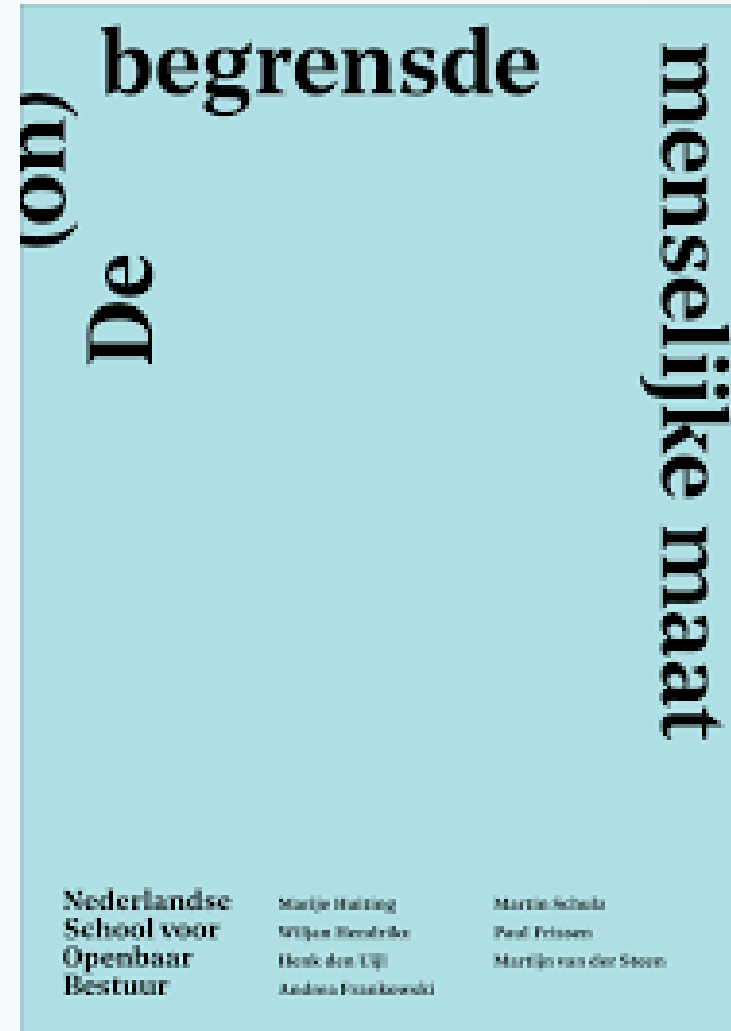
...maar is het ook de menselijke maat? Vaak niet.
Maatwerk is slechts een instrument om de menselijke maat te *kunnen* bereiken.

De Onbegrensde Menselijke Maat

NSOB (2023)

Dit onderzoek legt bloot dat er twee fundamenteel verschillende grondhoudingen zijn waarmee we naar dit begrip kijken.

Het hangt er volledig vanaf waar je begint met kijken: bij de wet, of bij de inwoner.

| Twee Manieren van Kijken

Van de Maat naar de Mens

De regel is het vertrekpunt. Binnen de kaders van de wet zoek je naar de ruimte voor het individu. Dit valt in de praktijk vrijwel geheel samen met 'maatwerk'.

Van de Mens naar de Maat

De Grondhouding van de Pwet in Balans. Het burgerperspectief is de leidende of significante factor. De wet beweegt mee met de menselijke realiteit.

| De Grondhouding in de Praktijk

Bij Re-integratie

Niet de formele plicht, maar de **intrinsieke motivatie** van de inwoner als belangrijke factor voor de ondersteuning die je biedt.

Bij Inkomstenverrekening

Niet primair redeneren vanuit het organisatiebelang (voorkomen van terugvordering), maar vanuit het **inwonerbelang**: het garanderen van voldoende inkomen om van rond te komen.

| De Verschuiving: Rechtmatigheid naar Effect

De Presterende Overheid

Was puur gericht op de wettelijk vastgelegde, meetbare prestatie (Rechtmatigheid).

De Menselijke Maat

Voegt een dwingend extra perspectief toe: **Het Daadwerkelijke Effect.**

"Hoe werkt mijn besluit daadwerkelijk uit in deze specifieke, individuele casus?"

Deel III: Het Hoe

Van taakgerichte uitvoering naar opgavegericht
werken

| Een Nieuwe Sturingsfilosofie

Oude Verticale Sturing (NPM)

Taakgerichte uitvoering gefocust op een uit
regelgeving voortvloeiende, kille prestatie.

Nieuwe Horizontale Sturing

Opgavegerichte aanpak die de grenzen van
afdelingen doorbreekt en het burgerperspectief
centraal stelt.

| Organisatiebrede Heroriëntatie

De Bestuurlijke Opgave

Dit vraagt om absolute helderheid op bestuurlijk niveau:
Wat is de bredere opgave van onze gemeente binnen het sociaal domein?

We verlaten de sturing op 'het minimaliseren van het bijstandsvolume' en herdefiniëren de rol van Werk en Inkomen als partner in de leefwereld.

| Het Bredere Perspectief

De transitie naar maatschappelijke participatie landt in een breder maatschappelijk krachtenveld:

Sociale Basis & GALA / IZA

Inzetten op het verhogen van de welzijnsbeleving om zware zorgkosten in de toekomst proactief te voorkomen.

WRR / Platform31

Landelijke rapporten (o.a. Klimaat en Mens) benadrukken de urgentie om te bouwen aan de mentale weerbaarheid van kwetsbaren.

| De Realiteit van het Bestand

Laaghangend fruit (Uitgestroomd)

Complexe problematiek

Granieten kern (Vraagt om beweging)

Voorbij het laaghangend fruit

Door de aanhoudende krapte op de arbeidsmarkt zijn de direct bemiddelbare inwoners inmiddels uitgestroomd.

De maatschappelijke winst zit nu in het creëren van beweging binnen het '**granieten bestand**'. Dit eist een re-integratieaanpak die de directe, dwingende focus op arbeid durft los te laten.

| Re-integratie: Kookboek of Ingrediënten?

Koken vanuit het Recept

De Markt als Mal: De inwoner passend maken via trainingen en jobcarving. Als het unieke ingrediënt niet in het standaardrecept past, verklaren we het onbruikbaar.

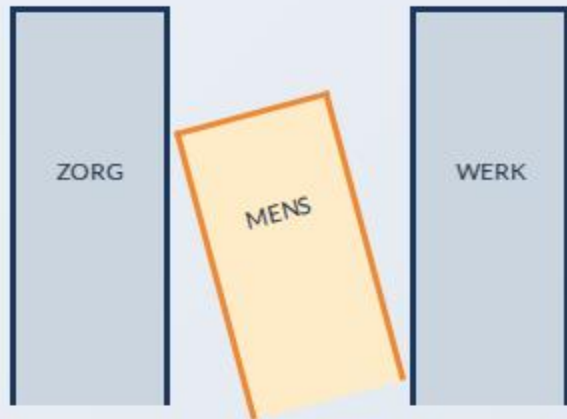

Het Recept laten Ontstaan

De Mens als Bron: Het kookboek dichtdoen en kijken naar wat er wél op tafel ligt. Investeren in het mens-zijn en de basis, waarna beweging organisch volgt.

"Wanneer we primair ondersteunen in het mens-zijn, wordt werk een logisch gevolg in plaats van een afgedwongen doel."

Stoppen met Hokjesdenken

Geen kunstmatig opknippen

Het star indelen van inwoners in 'zorgklanten' of 'werkkanten' houdt de rigide systeemrecepten kunstmatig in stand.

De vernieuwde wet biedt de unieke juridische ruimte om maatschappelijke participatie eigenstandig vorm te geven. De mens is geen defect radertje om bij te vijlen, maar het startpunt van herstel.

| Samenvatting: De Drie Pijlers van het Hoe

- **Werken vanuit intrinsieke motivatie:** De wil en de eigen kracht van de inwoner bepalen de koers.
- **Bewustzijn van de bredere opgave:** Durven herprioriteren en dwarsverbindingen leggen met de Sociale Basis (GALA/IZA).
- **Een gedifferentieerder aanbod:** Expliciet inzetten op de 'Life First'-filosofie voor inwoners met de grootste afstand tot de arbeidsmarkt.

